

Dato: 26. juni 2025
Sagsnr.: 23/13617
Klagenr.: 1053893
Sagsbehandler: ESDL/SUOE

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**Miljø- og
Fødevareklagenævnet**
Toldboden 2
8800 Viborg

STADFÆSTELSE MED ÆNDRINGER af miljøgodkendelse til udvidelse af et husdyrbrug i Assens Kommune

Tlf.: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
mfkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, jf. § 76, stk. 1.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Assens Kommunes afgørelse af 6. oktober 2023 om miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug på Skovstrupvej 31, 5690 Tommerup, med følgende ændringer, hvor det tilføjede er anført med *kursiv* og det bortfaldne er ~~gennemstreget~~:

Vilkår 3.5.2 ændres til:

- ”3.5.2.1 Gyllekanalerne i Drægtighedsstald – i alt 282 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Drægtighedsstalden skal være indrettet med linespil.*
- 3.5.2.2 Gyllekanalerne i Smågrisestald 2017 – i alt 270 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal være indrettet med rørudslusning.*
- 3.5.2.3 Gyllekanalerne i den ny smågrisestald – i alt 256 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal være indrettet med rørudslusning.*
- 3.5.2.4 Varmepumpen i Drægtighedsstald, Smågrisestald 2017 og den ny smågrisestald skal levere en *gennemsnitlig specifik køleeffekt* ~~årlig~~ *ydelse* på mindst **22,76 W/m²** og maksimalt 36,78 W/m² i drægtighedsstalden og maksimalt 44,69 W/m² i smågrisestaldene.

¹ Lov nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

- 3.5.2.5 Gyllekanalerne i den ny drægtighedsstald – i alt 493 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal indrettes med linespil.*
- 3.5.2.6 Varmepumpen i den ny drægtighedsstald skal levere en *specifik køleeffekt* ~~årlig køleydelse~~ på ~~mindst 36,55~~ **36,78 W/m²**.
- 3.5.2.7 Gyllekanalerne i den ny farestald – i alt 1.030 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal indrettes med rørudslusning.*
- 3.5.2.8 Varmepumpen i den ny farestald skal levere en *specifik køleeffekt* ~~årlig køleydelse~~ på ~~mindst 44,69~~ **W/m²**.
- 3.5.2.9 Den årlige driftstid *skal være 8.760 timer men* kan være mindre end 8.760 timer *i den eks. drægtighedsstald, eks. smågrisestald og ny smågrisestald*, hvis der anvendes *en* varmepumpe med større ydelse end de angivne W/m².
- 3.5.2.10 Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstartes automatisk.
- 3.5.2.11 Vedligeholdes af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
- 3.5.2.12 Ved udskiftning af varmepumperne, skal dokumentation for køleeffekt på gyllekøleanlæg indsendes til tilsynsmyndigheden før anlægget tages i drift.”

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 6 år efter Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse, jf. husdyrbruglovens § 59 a, stk. 1.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som senest ændret ved lov nr. 640 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 9. november 2023 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af to matrikulære naboer i én samlet klage (klager).

Klager har anført, at den nye fare- og drægtighedsstald er i strid med anbefalingerne i Assens Kommunes landskabsanalyse fra 2013, idet det heri for det pågældende område anbefales, at større landbrugsbyggeri placeres i lavtliggende terræn, hvor terrænet kan have en afskærmende effekt, hvilket det ansøgte byggeri ikke lever op til. Hertil kommer, at stalden grænser op til et skovlandskab, hvor nyt byggeri ifølge landskabsanalysen ikke bør placeres, da det kan virke dominerende i de lukkede landskabsrum. Det er klagers opfattelse, at byggeriet vil virke meget dominerende og fremstå meget synligt i landskabet. Klager anerkender, at skovbyggelinjen ikke omfatter nødvendige landbrugsbygninger på eksisterende husdyrbrug, men påpeger, at hensynet med skovbyggelinjen netop er at sikre det frie udsyn til skoven og skovbrynet, og at bevare skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyreliv.

Klager har endvidere anført, at den nye fare- og drægtighedsstald ikke følger de overordnede linjer i den eksisterende bygningsmasse, hverken hvad angår orientering, størrelse eller karakter, hvilket tillige er i strid med landskabsanalysens anbefalinger. Hertil kommer, at tegningsmaterialet i ansøgningen ikke stemmer overens med oversigtsplanen, hvilket ifølge klager skaber uklarhed om bygningens højde og placering. Klager efterspørger i stedet visualiseringer til brug for vurderingen af byggeriets landskabelige påvirkning.

Klager har derudover anført en række betragtninger om, at Assens Kommune har ændret kravene til afskærmende beplantning på grund af pres fra ansøgers konsulent, og at der ikke har været dialog om projektilpasning i forhold til en anden placering af den nye fare- og drægtighedsstald.

2. Sagens oplysninger

2.1 Den påklagede afgørelse

Assens Kommune har den 6. oktober 2023 med hjemmel i husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, meddelt miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug på Skovstrupvej 31, 5690 Tommerup.

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at husdyrbrugets nudrift er baseret på en miljøgodkendelse fra 2016 meddelt med hjemmel i den dagældende husdyrbruglovs § 11.

Den nu meddelte miljøgodkendelse indebærer, at husdyrbruget overgår til ny regulering efter produktionsareal (stipladsmodellen), og omfatter etablering af en ny farestald med et bruttoareal på 1.881 m² og et produktionsareal på 1.430 m², en ny drægtighedsstald med et bruttoareal på 941 m² og et produktionsareal på 867 m², en ny smågrisestald med et bruttoareal på 805 m² og et produktionsareal på 630 m², samt en ny fortank og to nye

fodersiloer. Godkendelsen omfatter tillige fem eksisterende stalde, en klimacontainer, to eksisterende gyllebeholdere, to fortanke og et ikke fastplaceret læskur til udegående ammekøer. Med godkendelsen udvides husdyrbrugets produktionsareal fra 2.029 m² til 4.873 m².

På husdyrbruget er der flere end 750 stipladser til søer, hvorfor der er tale om et IE-husdyrbrug.

Det fremgår af miljøgodkendelsen, at der i det elektroniske ansøgningssystem husdyrgodkendelse.dk er foretaget en beregning af den faktiske ammoniakemission fra husdyrbruget (stald og lager) med det ansøgte projekt, og af den maksimale ammoniakemission fra husdyrbrugets samlede anlæg (BAT-kravet). Beregningen viser, at BAT-kravet er 3.750 kg NH₃-N pr. år og at den faktiske ammoniakemission vil være 3.368 kg NH₃-N pr. år. Assens Kommune har på den baggrund vurderet, at BAT-kravet er overholdt med det ansøgte. Det er i beregningen af den faktiske ammoniakemission lagt til grund, at der i den eksisterende drægtighedsstald anvendes gyllekøling med en ammoniakreducerende effekt på 27,4 %, at der i en eksisterende smågrisestald (benævnt ”Smågrisestald fra 2017”) samt i den nye smågrisestald anvendes gyllekøling med en ammoniakreducerende effekt på 17,3 %, at der i den nye drægtighedsstald anvendes gyllekøling med en ammoniakreducerende effekt på 34 %, og at der i den nye farestald anvendes gyllekøling med en ammoniakreducerende effekt på 30 %. Endelig er det lagt til grund, at en eksisterende gyllebeholder fra 2017 samt alle fortanke skal være forsynet med fast overdækning, hvilket er fastholdt i godkendelsens vilkår 3.5.1.

I forhold til projektets påvirkning på områdets landskabelige værdier har Assens Kommune i miljøgodkendelsen vurderet, at det ansøgte byggeri opføres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, og at det er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs-ejendom, herunder idet byggeriet vurderes ikke at være industrilignende. Kommunen har dernæst foretaget følgende vurdering:

”8.5.1 Landskab og planforhold

Skovstrupvej 31 ligger ikke i et område, der er udpeget, som et *særligt værdifuldt landskab*, men det ligger i et område, som er udpeget som et *større sammenhængende landskab* jf. Kommuneplan 2021-2033. Husdyrbruget ligger med det ansøgte delvist også i et område, der er udpeget som et *særligt værdifuldt landbrugsområde*.

Landskabsvurdering

Ejendommen Skovstrupvej 31, 5690 Tommerup (herefter kaldet ejendommen) ligger i karakterområdet Brylle landbrugsflade, der lokalt omkring ejendommen er karakteriseret ved et bølget til småbakket terræn. Arealanvendelsen domineres af intensivt dyrkede marker afgrænset af levende hegn og syd for ejendommen ses mindre lunde i landskabet omkring area-

ler, der ikke er dyrket. Bebyggelsen ligger tilbagetrukket fra vejen og overvejende lavt i terrænet. Et karakteristisk træk omkring de enkelte ejendomme er beplantningsvolumener helt eller delvist omkransende bebyggelsen med karaktergivende store træer. Landskabet har en middelstor skala og en transparent karakter mod syd og delvist også mod øst, hvor det bølgende terræn giver mulighed for udsigt over landskabet.

Landskabet omkring ejendommen er pga. nærheden til Krengerup Skovlandskab stærkt præget af dette karakterområdes karakteristiske skovvolumener. (...)

Ejendommen henvender sig mod syd mod det karakteristiske landbrugslandskab, hvor markerne er opdelt af lange levende hegn med dominerende retning nord-syd. Fra positioner nord for ejendommen er der ikke visuel kontakt med landbrugslandskabet mod syd. Eksisterende bygningsmasse og en bakke nordøst for haven til stuehuset lukker for den visuelle kontakt. Herfra er der derimod frit udkig til skoven mod nord og mod nordvest.

Nordvest for huset og vest for den eksisterende stald er det skovdominerede landskab og landbrugslandskabet sammenhængende med et langt kig nord-syd. Dette kig flankeres mod vest af en grusvej, hvor op til der for få år tilbage er plantet et trerækket levende hegn. I hegnet står bl.a. pil, eg og el samt flere arter af buske. Læhegnet er generelt ikke i god vækst.

Nord for det tre-rækkede hegn står et ældre levende hegn bestående af især hassel, eg sat (vurderet) ahorn og fuglekirsebær. Læhegnet er i god vækst. Beplantningsmæssigt karakteriseres ejendommen af store træer ved stuehuset og øst for. En stor blodbøg samt en birk er særlig karaktergivende. Særlig karaktergivende er også hasselhegn omkransende haven og et foldområde øst for huset. Her ses iblandet større træer. De store træer dominerer skalamæssigt.

Det er karakteristisk for ejendommen bygninger, at de nyere staldbygninger er lavere end stuehuset. Bygningsmassen er orienteret øst-vest parallelt med Skovstrupvej. Terrænet rejser sig mod nord fra kote cirka 65 ved bygningerne til kote 73/74 midt på marken op mod skoven for så at falde derfra og ned til kote 67-71 langs skovens kant.

Landskabsanalyse 2013

Brylle landbrugsflade

Karaktergivende beplantningsstrukturer: Tætte hegn og små vildt bevoksninger, der medvirker til et landskabsbillede præget af megen bevoksning. Ny skov kan indpasses i landskabet i små eller middelstore enheder, der understøtter den eksisterende skovstruktur i området.

Anbefalinger ift. stort landbrugsbyggeri: Det vurderes muligt at indplacere stort landbrugsbyggeri i det småbakkede til bølgede landskab, såfremt der tages hensyn til de stedvise udsigter i nord samt overgangen til Odense

Ådal i syd, herunder påvirkningen af landskabsoplevelsen i ådalen. Generelt bør nyt landbrugsbyggeri placeres lavt i terræn, som det også er karakteristisk for den eksisterende bebyggelse. Det er især væsentligt for stort byggeri, idet terrænet herved får en afskærmende effekt. Byggeriet bør generelt have en lav karakter, og det er væsentligt, at den samlede bygningsmasse fremstår harmonisk og ensartet i landskabet. Nye bygninger i tilknytning til eksisterende bygninger skal følge de overordnede linjer i den eksisterende bygningsmasse både i forhold til bygningernes orientering, størrelse og karakter. Ved ny lokalisering af bygninger er det væsentligt, at bygningerne orienteres efter landskabets overordnede linjer og strukturer, herunder terræn, hegn, diger og lignende, og at bygningerne placeres og udformes med særlig respekt for landskabets terræn. Ønskes en grøn afgrænsning af byggeriet, kan der med fordel tages afsæt i områdets hegnsstruktur, der er præget af enkeltrækkede hegn. Ved etablering af nye hegn kan der skeles til hegns- og digestrukturer fra udskiftningen, hvorved den kulturhistoriske reference styrkes.

Krengerup Skovlandskab

Karaktergivende beplantningsstrukturer: store skove. På trods af at skov indgår som en central del af landskabets karakter, bør der ikke tilføjes nye skovparceller i området. Nye skovparceller vil reducere markfladerne og hermed bryde med landskabets store skala.

Anbefalinger ift. stort landbrugsbyggeri

Der bør generelt ikke tilføres nyt stort landbrugsbyggeri i området. I de områder, hvor landskabet generelt har en lille skala, vil stort landbrugsbyggeri fremstå meget dominerende i landskabet. I den centrale del af området, hvor skalaen generelt er stor, vurderes nyt stort landbrugsbyggeri dels at kunne bryde den særlige hovedgårdskarakter, der præger området, og dels at kunne dominere de lukkede landskabsrum, der til alle sider afgrænses af lange skovbryn. Andet nyt landbrugsbyggeri bør placeres i tilknytning til eksisterende gårde og følge de linjer, som de eksisterende bygninger er orienteret efter. Vurderes der behov for afskærmede bevoksning bør der arbejdes med klynger af tæt bevoksning, som bryder med de bastante bygningsvolumener.

Det ansøgte

Der er søgt om en fare- og drægtighedsstald på 30x95 meter og en højde på omkring 7 meter. Stald 1 placeres vinkelret på den eksisterende fare- og drægtighedsstald. Derudover er der søgt om en ny smågrisestald som en forlængelse af den eksisterende øst for denne.

Vurdering

Den nye smågrisestald opføres som en forlængelse af den eksisterende med samme øst-vestgående orientering som den eksisterende bygningsmasse på ejendommen. Placeringen vurderes at følge anbefalingerne i Landskabsanalyse med placering lavt i terræn samt med samme orientering som den

eksisterende bygningsmasse. Smågrisestalden vurderes ikke at få en væsentlig påvirkning på omgivelserne eller ændre ejendommens samlede bygningsmæssige udtryk. I det videre vil det derfor være den nye fare- og drægtighedsstald, der vurderes på.

I forhold til fare/drægtighedsstalden (herefter kaldet stalden) placeres den ikke med samme orientering som den øvrige bygningsmasses primære orientering. Såfremt den ansøgte farestald blev placeret nord for den eksisterende farestald med en øst-vestgående orientering, ville den ligge med samme orientering og være placeret i overensstemmelse med anbefalingerne i Landskabsanalyse 2013. Den placering er dog ikke mulig pga. nærheden til skoven og en for stor ammoniakdeposition. Stalden er derfor ansøgt placeret med orientering nord-syd.

Den ansøgte placering giver set fra nord og fra syd en samlet bygningsmasse med en kortere udstrækning, end var den placeret øst-vest. Det kig, der er vest for ejendommen, hvor sammenhængen mellem landbrugslandskabet syd for Skovstrupvej og det skovdominerede landskab mod nord opleves, vil blive bevaret. Dog vil det nye læhegn ud mod Skovstrupvej sandsynligvis vokse op og lukke af for kigget. Det vurderes dog at være en del år, inden læhegnet har vokset sig så kraftigt. (...)

[...]

Stalden vil blive placeret i omtrent samme kote som den eksisterende fare/drægtighedsstald, så landskabsanalysens anbefaling om en placering lavt i terrænet er opfyldt, og stalden vil med den ansøgte nord-syd gående orientering blive oplevet som en del af det samlede bygningskompleks. Dens orientering vil dog bryde med ejendommens struktur, hvilket vil få en negativ påvirkning på den landskabelige helhed omkring ejendommen. Der er derfor brug for kompenserende tiltag i form af beplantning, der kan medvirke til en optimeret visuel oplevelse af stalden som en bygning, der ikke bryder ejendommens primære orientering.

[...]

Indpasning af stalden

Bygningsmassen på ejendommen er kendetegnet ved mange mindre bygninger opført løbende som et led i udviklingen af ejendommen. Den ansøgte smågrisestald opføres i forlængelse af den eksisterende, hvilket giver et staldanlæg med dimensioner, der harmonerer med den øvrige bygningsmasse. Den ansøgte fare/drægtighedsstald har derimod et bygningsvolumen, der skalamæssigt ikke harmonerer med de øvrige bygninger og den placeres med en anden orientering end ejendommens herskende bygningsorientering. En afbødende foranstaltning kunne være at opføre de ansøgte kvadratmeter som to parallelle stalde nord for den eksisterende fare/drægtighedsstald. Dette er oplyst ikke muligt pga. ammoniakdepositionen og en for kort afstand til skoven.

Ejendommens beplantningsstrukturer domineres af de store træer i haveanlægget samt af hasselhegnet omkring ejendommen iblandet ahorn (vurderet). Herudover er landskabet omkring domineret af skov og små lunde i landbrugslandskabet mod syd. På den baggrund vurderes stalden at skulle indpasses vha. et tilsvarende hasselhegn, som ses omkring ejendommen samt langs markvejen mod vest suppleret med større træer i grupper, så de fremstår som en lund svarende til ved den eksisterende bygningsmasse. Det er samtidig et hensyn at sikre mest muligt udsyn til skoven fra den nærliggende nabo Skovstrupvej 37.

[...]

Det er vurderingen, at beplantningsplanen skal godkendes af Assens Kommune og at kommunen kan vurdere, at en visualisering er nødvendigt for at godkende beplantningsplanen. Assens Kommune anbefaler, at ansøger bruger en fagperson til udformning af beplantningsplanen og vedligeholdelsesplan.”

Der er i miljøgodkendelsen fastsat følgende vilkår om beplantning:

”3.4 Landskab

- 3.4.1 Der skal etableres beplantning omkring den nye sostald (farestald og drægtighedsstald). Beplantningen skal bestå af et hasselhegn suppleret med større træer vest for stalden. For sammensætning og artsvalg henvises til beplantningen øst for huset. Der skal fremsendes en beplantningsplan til kommunen til godkendelse senest ved indsendelse af ansøgning om byggetilladelse. En godkendt beplantningsplan er en forudsætning for en byggetilladelse. Beplantningen skal etableres senest ved færdiggørelse af byggeriet eller ved førstkommande plantesæson.”

2.2 Assens Kommunes bemærkninger til klagen

Assens Kommune har den 23. november 2023 til klagen bemærket, at det er kommunens vurdering, at de landskabelige hensyn er tilstrækkeligt varetaget ved miljøgodkendelsen, herunder idet der i godkendelsen er fastsat vilkår om tilpasning af staldanlægget i landskabet.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, 1. pkt., i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over. Det fremgår dog af forarbejderne til bestemmelsen, at nævnet har mulighed for og efter omstændighederne pligt til at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, f.eks. spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret eller grundlæggende forvaltningsretlige grundsætninger.⁴

⁴ Jf. bemærkningerne til § 11 i forslag L44 til Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet (FT 2016-17).

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i overensstemmelse hermed i denne klagesag fundet anledning til at behandle følgende forhold:

- 1) Kravet om anvendelse af BAT
- 2) Projektets påvirkning på områdets landskabelige værdier

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering er der ikke med klagen i øvrigt fremkommet forhold, der kan føre til ændringer af Assens Kommunes afgørelse.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.2.1 Indledende bemærkninger

Husdyrbruget er tidligere godkendt efter 2007-husdyrbruglovens § 11.⁵

Det ansøgte er omfattet af godkendelsespligt efter husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2, idet produktionsarealet er på mere end 100 m² og har flere end 750 stipladser til søer, jf. § 10, stk. 2, i lov nr. 204 af 28. februar 2017 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug og en række andre love.

Ifølge husdyrbruglovens § 27 skal en godkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a indeholde vilkår om husdyrbrugets indretning og drift, herunder om den kontrol, som den, der er ansvarlig for husdyrbruget, skal foretage for egen regning, samt opførelse af bebyggelse m.v., medmindre andet følger af regler fastsat i medfør af lovens § 34 a. Hvis husdyrbruget har en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år, skal kommunalbestyrelsen fastsætte vilkår, som sikrer reduktion af ammoniakemissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

De nærmere regler om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.⁶

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 39, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen ved afgørelse om godkendelse efter § 16 a i husdyrbrugloven vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbruget kan indebære en væsentlig virkning på miljøet.

Ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse af et IE-husdyrbrug skal kommunalbestyrelsen desuden sikre sig, at husdyrbruget indrettes og drives i overensstemmelse med husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 40, nr. 1-6.

⁵ Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

⁶ Bekendtgørelse nr. 443 af 26. april 2023 om godkendelse og tilladelse mv. af husdyrbrug, jf. § 80, stk. 10, i bekendtgørelse nr. 1089 af 16. oktober 2024 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug.

Kommunalbestyrelsen skal på grundlag af sin vurdering efter §§ 39 og 40 fastsætte de vilkår efter husdyrbruglovens § 27, stk. 1, der sikrer, at husdyrbruget med det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på miljøet, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 41, stk. 1.

3.2.2 Ad 1) Kravet om anvendelse af BAT

Det følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 1, at kommunalbestyrelsen på baggrund af en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a beregner ammoniakemissionen fra husdyrbruget for alle staldafsnit og gødningsopbevaringsanlæg (stald og lager).

Ammoniakemissionen fra staldafsnit beregnes for hvert staldafsnit for sig ud fra produktionsarealets størrelse i m² og emissionsfaktoren for den pågældende dyretype og staldsystem, jf. bilag 3, pkt. A, nr. 1.1, tabel 1, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 2. Ammoniakemissionen fra gødningsopbevaringsanlæg beregnes for anlæg til opbevaring af flydende husdyrgødning ud fra anlæggenes overfladeareal i m² og emissionsfaktoren, jf. bilag 3, pkt. A, nr. 1.2.1, tabel 2, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 4. Effekten af anvendt miljøteknologi, der er optaget på teknologilisten,⁷ fradrages ved beregningen af ammoniakemissionen, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 5.

Ved godkendelse og tilladelse til etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år skal ammoniakemissionen fra husdyrbruget (stald og lager) reduceres til et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) (den maksimale emission), jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 25, stk. 1.

Kommunalbestyrelsen skal fastsætte vilkår, som sikrer reduktion af ammoniakemissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 2, samt husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 41, stk. 1, nr. 2.

Den beregnede ammoniakemission fra husdyrbruget må ikke overstige den maksimale ammoniakemission (BAT-kravet).

Den maksimale emission beregnes for hvert staldafsnit for sig ud fra produktionsarealets størrelse i m² og emissionsfaktorerne for hver enkelt dyretype og staldsystemer, som er anvendt som grundlag for kommunens beregning af ammoniakemissionen efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 25, stk. 2. For så vidt angår gødningsopbevaringsanlæg er kravet det samme som den beregnede ammoniakemission efter faktorerne i tabel 2 og 3.

⁷ Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø teknologiliste kan findes på styrelsens hjemmeside. Link til listen her: <https://sgavmst.dk/skovbrug-og-landbrug/landbrug-og-husdyrbrug/teknologilisten>.

Den maksimale emission fastlægges samlet for alle staldafsnit og gødningsanlæg (stald og lager) på husdyrbruget, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 25, stk. 3.

Kravet til den maksimale emission omfatter hele husdyrbruget, men kravet til det enkelte staldafsnit afhænger af, om staldafsnittet betragtes som nyt eller eksisterende. Eksisterende staldafsnit på husdyrbruget er de staldafsnit, som er lovligt bestående, og som ikke med ansøgningen om godkendelse eller tilladelse renoveres eller i øvrigt ændres på en måde, der kan sidestilles med etablering af nye staldafsnit (renovering), f.eks. ændringer i gulvprofil mv., jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, pkt. A, nr. 2.1.2, jf. nr. 2.1.1. Eksisterende gødningsopbevaringsanlæg er de gødningsanlæg, som er lovligt bestående.

Ved ansøgninger om godkendelse eller tilladelse skal kravet til den maksimale emission af $\text{NH}_3\text{-N}$ pr. år fra staldafsnittet og gødningsopbevaringsanlæg genberegnes. Beregningen foretages ud fra de emissionsfaktorer i $\text{kg NH}_3\text{-N}$ pr. m^2 produktionsareal pr. år i tabel 1, henholdsvis $\text{kg NH}_3\text{-N}$ pr. m^2 overfladeareal eller grundareal pr. år, jf. tabel 2 og 3, som er gældende på tidspunktet for den aktuelle afgørelse, og de vilkår om virkemidler og miljøteknologi, der er fastsat for det pågældende staldafsnit eller gødningsopbevaringsanlæg i en gældende godkendelse eller tilladelse. Hvis et vilkår i en gældende godkendelse eller tilladelse omfatter virkemidler og miljøteknologi, som ved beregningen i forbindelse med den aktuelle afgørelse ikke er optaget på teknologilisten eller på anden måde er anerkendt, beregnes den samlede relative effekt af de øvrige virkemidler og miljøteknologier, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, pkt. A, nr. 2.1.2.⁸

Hvis ansøgningen om godkendelse eller tilladelse omfatter ændringer af et eksisterende staldafsnit eller gødningsopbevaringsanlæg, herunder ændringer i de miljøteknologier eller virkemidler, der anvendes i staldafsnittet eller på gødningsopbevaringsanlægget, genberegnes den samlede relative effekt af de øvrige virkemidler og miljøteknologier. Den genberegnete emission med de krævede virkemidler og miljøteknologier anses herefter for BAT-kravet for det pågældende staldafsnit eller gødningsopbevaringsanlæg, uanset om skift i beregningssystem giver enten højere eller lavere beregnet emission end det, der tidligere er lagt til grund.

Det fremgår af den påklagede miljøgodkendelse, at det i det elektroniske ansøgningssystem husdyrgodkendelse.dk er beregnet, at husdyrbrugets BAT-krav er $3.750 \text{ kg NH}_3\text{-N}$ pr. år, og at den beregnede faktiske ammoniakemission fra husdyrbruget med det ansøgte projekt vil være 3.368 kg

⁸ Se også helpdesksvar fra Miljøstyrelsen af 16. december 2019: <https://husdyrvejledning.mst.dk/helpdesk/helpdesk-svar/bat/bat-for-eksisterende-staldafsnitfrivillig-reduktion-af-ammoniak-i-tidligere-godkendelser/>.

NH₃-N pr. år. Assens Kommune har på den baggrund vurderet, at den ansøgte husdyrproduktion lever op til kravet om anvendelse af BAT, herunder ved brug af teknologien gyllekøling.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har kontrolleret de standardiserede beregninger foretaget i det elektroniske ansøgningssystem, og nævnet bemærker i den forbindelse, at det i beregningen af BAT-kravet er lagt til grund, at husdyrbrugets klimacontainer er en eksisterende smågrisestald indrettet med drænet gulv + spalter (50%/50%). Nævnet kan imidlertid konstatere, at det af husdyrbrugets miljøgodkendelse fra 2016 og det bagvedliggende ansøgningsmateriale fremgår, at klimacontaineren skulle indrettes som en to-klimastald med delvis spaltegulv. Nævnet finder på den baggrund, at klimacontaineren med drænet gulv + spalter (50%/50%) skal indgå som et nyt staldafsnit i beregningen af BAT-kravet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker herudover, at husdyrbrugets tre mindre fortanke i beregningen af BAT-kravet og den faktiske emission er medtaget som eksisterende gødningsopbevaringsanlæg med fast overdækning som følge af vilkår fastsat i gældende godkendelse. Nævnet bemærker hertil, at fortanke i henhold til definitionen i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 3, nr. 21,⁹ er opsamlingsanlæg, der er en del af husdyranlæggets staldsystem. Der er således ikke tale om opbevaringsanlæg, og fortankene skal derfor ikke indgå i beregningen af hverken BAT-kravet eller den faktiske emission.¹⁰

Miljø- og Fødevareklagenævnet har foretaget en scenarieberegning, hvori der er korrigeret for ovennævnte forhold. Beregningen viser, at husdyrbrugets BAT-krav er 3.720 kg NH₃-N pr. år og at den beregnede faktiske emission fra husdyrbruget i ansøgt drift vil være 3.359 kg NH₃-N pr. år. BAT-kravet er således fortsat overholdt.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det i beregningen af den faktiske emission er lagt til grund, at der i den eksisterende drægtighedsstald og den nye drægtighedsstald anvendes gyllekøling i kombination med linespil med ammoniakreduktionseffekter på henholdsvis 27,4% og 34%, og at der i smågrisestalden benævnt ”Smågrisestald fra 2017” samt i den nye smågrisestald og i den nye farestald anvendes gyllekøling i kombination med rørdslusning af gylle med ammoniakreduktionseffekter på henholdsvis 17,3 %, 17,3 % og 30%. Derudover indgår, at gyllebeholderen fra 2017 overdækkes. Da effekten af gyllekøling bl.a. afhænger af, om kanalerne

⁹ Bekendtgørelse nr. 2243 af 29. november 2021 om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødning.

¹⁰ Jf. tilsvarende i Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 31. januar 2022 i sagsnr.

19/02604. Se også helpdeskvar fra Miljøstyrelsen af 20. oktober 2020: <https://husdyrvejledning.dk/helpdesk/soeg-i-helpdeskvar/2020/oktober/skal-en-fortank-paa-300-m3-med-i-bat-beregningen>.

tømmes ved linespil eller rørudslusning, finder Miljø- og Fødevareklagenævnet behov for at ændre vilkår 3.5.2, således at disse forudsætninger fastholdes ved vilkår.

3.2.3 Ad 2) Projektets påvirkning på områdets landskabelige værdier

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 39, stk. 1, nr. 1, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring efter husdyrbruglovens § 16 a kan indebære væsentlig virkning på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til bl.a. landskabelige værdier.

I kommunalbestyrelsens vurdering af ny bebyggelse skal det indgå, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 39, stk. 3. Ny bebyggelse skal placeres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, medmindre der foreligger en særlig begrundelse for en anden beliggenhed, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 23, stk. 1.

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 41 skal kommunalbestyrelsen på grundlag af vurderingen efter § 39 fastsætte de vilkår efter husdyrbruglovens § 27, stk. 1, der sikrer, at husdyrbruget med det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på miljøet. Kommunalbestyrelsen kan ikke godkende etablering, udvidelse eller ændring af et husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 16 a, hvis husdyrbruget med det ansøgte kan indebære væsentlig virkning på miljøet, som ikke kan imødegås med vilkår, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 24, stk. 1, jf. § 41, jf. § 39.

Om vurderingen af nyt byggeri fremgår det af husdyrvejledningen,¹¹ at:

”Ønsker ansøger at opføre erhvervsmæssigt nødvendigt landbrugsbyggeri i tilknytning til den hidtidige bebyggelse på ejendommen er det altovervejende udgangspunkt, at dette uden videre skal godkendes. Kun i tilfælde, hvor landskabelige hensyn taler afgørende derimod, kan der meddeles et afslag, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 24.”

Det fremgår af den påklagede miljøgodkendelse, at det ansøgte projekt indebærer opførelse af en ny fare- og drægtighedsstald, en ny smågrisestald, en ny fortank samt to nye fodersiloer. Assens Kommune har i godkendelsen vurderet, at det ansøgte placeres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, og at det tillige er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom, herunder idet det ansøgte efter kommunens vurdering ikke kan karakteriseres som værende af industrilignende karakter.

¹¹ Link til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs husdyrvejledning: <https://husdyrvejledning.dk/vejledning-til-bekendtgørelserne/husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen/14-kommunens-afgørelse-om-godkendelse-og-tilladelse#landskabelig>

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Assens Kommunes vurdering af, at det ansøgte byggeri er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom, idet nævnet vurderer, at der ikke er tale om så omfattende byggeri, at det får industri-lignende karakter, og at der er en passende driftsmæssig sammenhæng mellem den husdyrproduktion og de produktionsarealer, der er ansøgt om, og de bygninger, der ønskes opført.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte Assens Kommunes vurdering af, at det ansøgte byggeri opføres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at den nye smågrisestald bygges i direkte forlængelse af en eksisterende stald, at den nye drægtighedsstald opføres i en afstand af ca. 5 m fra den eksisterende drægtighedsstald og at den nye farestald opføres i direkte forlængelse af den nye drægtighedsstald. Nævnet er herefter enig med kommunen i, at det ansøgte byggeri dermed opleves naturligt som havende tilknytning til den eksisterende bebyggelse, og den samlede bygningsmasse vil visuelt opfattes som en helhed.

Det afgørende bliver herefter, om landskabelige hensyn taler afgørende imod den ansøgte placering.

Assens Kommune har i forhold til projektets landskabelige påvirkning vurderet, at den nye smågrisestald, der opføres som en forlængelse af en eksisterende stald, ikke vil få væsentlig påvirkning på omgivelserne. Kommunen har i vurderingen lagt vægt på, at stalden placeres lavt i terræn med samme orientering som den eksisterende bygningsmasse og dermed i overensstemmelse med anbefalingerne i Landskabsanalysen.

I forhold til den nye fare- og drægtighedsstald har Assens Kommune vurderet, at stalden med den ansøgte placering og orientering nord-syd vil blive dominerende, da man på kort afstand vil se vinkelret eller i skrå vinkel ind på den 95 m lange facade, og at stalden grundet orienteringen vil bryde med ejendommens generelle struktur, hvilket vil medføre en negativ påvirkning på den landskabelige helhed omkring ejendommen. Kommunen har derfor vurderet, at der er behov for kompenserende tiltag i form af beplantning, der kan medvirke til en optimeret oplevelse af stalden som en bygning, der ikke bryder med ejendommens primære orientering. Kommunen har desuden vurderet, at den ansøgte stald har en bygningsvolumen, der skalamæssigt ikke harmonerer med de øvrige, mindre bygninger på ejendommen. Kommunen har derfor vurderet, at stalden skal indpasses ved hjælp af et hasselhegn tilsvarende det, der ses omkring ejendommen, samt at der skal suppleres med større træer i grupper, så de fremstår som en lund. Kommunen har fastsat vilkår herom i miljøgodkendelsen (vilkår 3.4.1). Det er kommunens vurdering, at de landskabelige hensyn er tilstrækkeligt varetaget med det i miljøgodkendelsen fastsatte vilkår.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Assens Kommunes vurdering af, at hensynet til områdets landskabelige værdier er tilstrækkeligt varetaget med den valgte placering og det i miljøgodkendelsen fastsatte vilkår om beplantning, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 41, jf. § 39. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at der er tale om et erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri, der etableres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesareal, og at kommunen har foretaget en konkret vurdering af den landskabelige påvirkning og i den forbindelse har forholdt sig til områdets landskabelige værdier og udpegninger. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at stalden kun vil være synlig i meget begrænset omfang set fra syd og øst, og at kommunen har fastsat vilkår om beplantning, som vil sløre udsynet til stalden set fra vest.

3.3 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.4 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Assens Kommunes afgørelse af 6. oktober 2023 om miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug på Skovstrupvej 31, 5690 Tommerup, med følgende ændringer, hvor det tilføjede er anført med *kursiv* og det bortfaldne er ~~gennemstreget~~:

Vilkår 3.5.2 ændres til:

”3.5.2.1 Gyllekanalerne i Drægtighedsstald – i alt 282 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Drægtighedsstalden skal være indrettet med linespil.*

3.5.2.2 Gyllekanalerne i Smågrisestald 2017 – i alt 270 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal være indrettet med rørudslusning.*

3.5.2.3 Gyllekanalerne i den ny smågrisestald – i alt 256 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal være indrettet med rørudslusning.*

3.5.2.4 Varmepumpen i Drægtighedsstald, Smågrisestald 2017 og den ny smågrisestald skal levere en *gennemsnitlig specifik køleeffekt* ~~årlig ydelse~~ på mindst **22,76 W/m²** og maksimalt 36,78 W/m² i drægtighedsstalden og maksimalt 44,69 W/m² i smågrisestaldene.

3.5.2.5 Gyllekanalerne i den ny drægtighedsstald – i alt 493 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal indrettes med linespil.*

3.5.2.6 Varmepumpen i den ny drægtighedsstald skal levere en *specifik køleeffekt* ~~årlig køleydelse~~ på mindst ~~36,55~~ **36,78 W/m²**.

- 3.5.2.7 Gyllekanalerne i den ny farestald – i alt 1.030 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe. *Stalden skal indrettes med rørudslusning.*
- 3.5.2.8 Varmepumpen i den ny farestald skal levere en *specifik køleeffekt* ~~årlig køleydelse~~ på **mindst 44,69 W/m²**.
- 3.5.2.9 Den årlige driftstid *skal være 8.760 timer men* kan være mindre end 8.760 timer *i den eks. drægtighedsstald, eks. smågrisestald og ny smågrisestald*, hvis der anvendes *en* varmepumpe med større ydelse end de angivne W/m².
- 3.5.2.10 Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningsssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstartes automatisk.
- 3.5.2.11 Vedligeholdes af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
- 3.5.2.12 Ved udskiftning af varmepumperne, skal dokumentation for køleeffekt på gyllekøleanlæg indsendes til tilsynsmyndigheden før anlægget tages i drift.”

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 6 år efter Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse, jf. husdyrbruglovens § 59 a, stk. 1.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Assens Kommune (Miljø & Natur, sags ID 23/3199) samt for klager via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://mfkn.naevneneshus.dk>. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Ann Toft Kristensen
Stedfortrædende formand